

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
В Л А Д А
05 Број: 633-7722/2024
23. август 2024. године
Београд

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
НАРОДНА СКУПШТИНА
БЕОГРАД

ПРИМЉЕНО: 23.08.2024

Орг. јед.	Број	Прилог	Вредност
03	633-1996		24

НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ

БЕОГРАД

Влада, на основу члана 123. тачка 4. Устава Републике Србије и члана 150. став 1. и члана 192. став 2. Пословника Народне скупштине („Службени гласник РС”, број 20/12 – пречишћен текст), подноси Народној скупштини Предлог одлуке о утврђивању Мора Вагеи у Михајловцу за непокретно културно добро – археолошко налазиште од изузетног значаја, с предлогом да се узме у претрес.

За представника Владе у Народној скупштини одређен је Никола Селаковић, министар културе, а за повереника Данијела Ванушић, вршилац дужности помоћника министра културе.

ПРЕДСЕДНИК

Милош Вучевић

4100224.004/9

ПРЕДЛОГ

На основу чл. 41, 42. и 48. став 1. Закона о културном наслеђу („Службени гласник РС”, број 129/21) и члана 8. став 1. Закона о Народној скупштини („Службени гласник РС”, број 9/10),

Народна скупштина доноси

О Д Л У К У

О УТВРЂИВАЊУ МОРА ВАГЕИ У МИХАЈЛОВЦУ ЗА НЕПОКРЕТНО КУЛТУРНО ДОБРО – АРХЕОЛОШКО НАЛАЗИШТЕ ОД ИЗУЗЕТНОГ ЗНАЧАЈА

1. Мора Вагеи у Михајловцу утврђује се за непокретно културно добро – археолошко налазиште од изузетног значаја.

Мора Вагеи у Михајловцу (у даљем тексту археолошко налазиште), налази се на територији општине Неготин, у месту Михајловац.

2. Археолошко налазиште налази се на платоу на левој обали Каменичког потока у близини ушћа у Дунав. Заузима површину од 0,0367 ha. Археолошка истраживања спроведена су 1981. и 1982. године због потребе изградње Хидроелектране Ђердап II и подизања нивоа Дунава у приобаљу. Истраживањима је откривено више фаза изградње. У потпуности је испитано мање касноантичко утврђење са средишњом кулом на четири ступца (такозвани тетрапилон). Димензије бедема су 18,5 x 18,5 m, дебљина зидова 2 m, грађен је од притесаног камена и либажних слојева опеке, везаних малтером. Димензије унутрашње куле су 6 x 6 m коју чине четири масивна ступца, грађена у облику ћириличног слова „Г” (пилони). Ступци су зидани од тесаних блокова пешчара и нивелисани су опеком и малтером. Надземни делови куле били су грађени од дрвета, у висини 2 до 3 спрата. На удаљености 15 и 22 m од бедема констатована су два земљана одбрамбена рова (*vallum*) ширине 3 m, њихов положај није видљив на терену. Откривени остаци утврђења са кулом су конзервисани и реконструисани у идеалној висини, и заштићени су уређеном обалом.

3. Граница археолошког налазишта креће се спољним ивицама катастарске парцеле број 9389 КО Михајловац у државној својини, а обухвата катастарску парцелу број 9389 КО Михајловац у државној својини.

Граница заштићене околине археолошког налазишта креће се спољним ивицама катастарских парцела број 9403 и 9421 и деловима катастарских парцела број 9384, 9390, 9008/1, 5058, 8978/3, 8978/4, 9434 КО Михајловац у државној својини, како је дефинисано координатама у табели, а обухвата катастарске парцеле број 9403 и 9421 и делове катастарских парцела број 9384, 9390, 9008/1, 5058, 8978/3, 8978/4, 9434 КО Михајловац у државној својини.

У случају неслагања наведеног списка катастарских парцела и графичког прилога на коме је приказана граница споменика културе и његове заштићене околине, меродаван је Графички прилог.

Број тачке	Х координата	У координата
T1	7 620 557	4 914 512
T2	7 620 658	4 914 378
T3	7 620 598	4 914 354
T4	7 620 576	4 914 353
T5	7 620 446	4 914 349
T6	7 620 417	4 914 372

4. Археолошко налазиште је у власништву Републике Србије.

Заштићена околина археолошког налазишта је у власништву Републике Србије.

5. Археолошко налазиште представља изузетан пример античког војног утврђења у касној антици и припада типу мањих утврђења – осматрачница у облику тетрапилона. Иако нема епиграфских или других писаних потврда који би били поуздан извор, претпоставља се да је антички назив овог утврђења био Клевора (*Cleuora* односно *Clebora*). Посаду су чинили федерати, војници који су имали обавезу да бране област у којој су били насељени. Утврђење са насељем налазило се на главном магистралном путу (*via publica*), који је водио према Истоку и Малој Азији, како су то забележили касноантички картографски извори. Подигнуто је на средини деонице између већих насеља, Егете (Брза Паланка) и Аква (Прахово).

Археолошко налазиште представља део кључне линије устројства границе Римског царства (*Limes*) на реци Дунав у периоду од 3. до почетка 5. века, са суседним утврђењима и осматрачницама, за одбрану провинције Горње Мезије (*Moesia superior*), односно касноантичке Приобалне Дакије (*Dacia ripensis*).

6. Категорија археолошког налазишта је културно добро од изузетног значаја (културно добро I категорије).

7. Утврђују се следеће мере заштите археолошког налазишта:

1) Ближи услови чувања, одржавања и коришћења културног добра:

– садржаје, активности и коришћење античког наслеђа прилагодити у сврхе развоја и разумевања историјске, културне и научне вредности наслеђа;

– обавезно очување аутентичне архитектуре античког наслеђа;

2) Стручне и техничке мере заштите ради обезбеђења културног добра од пропадања, оштећења, уништења и крађе:

– редовно обављање увида у стање архитектонских остатака, одржавање непосредне околине и уклањање самониклог растиња;

– презентовање обавити уз одговарајућу конзервацију, физичку заштиту, музејску и едукативну приступачност;

3) Начин обезбеђивања коришћења и доступности културног добра јавности:

– обезбедити приступ и омогућити коришћење античког наслеђа у културне, научне и едукативне сврхе;

– опремити археолошко налазиште одговарајућим информативним, едукативним и интерактивним средствима;

– промоцију и коришћење античког наслеђа планирати у оквиру дугорочних планова и програма који су резултат договорних циљева свих заинтересованих корисника који располажу културним наслеђем;

4) Ограничења и забране у погледу располагања културним добром и његове употребе, у складу са законом:

– корисник археолошког налазишта у обавези је да спроводи мере заштите с пажњом доброг домаћина;

– конзервација, реконструкција и други радови на археолошком налазишту изводе се на основу пројеката заштите културног наслеђа у циљу очувања изворних вредности границе Римског царства;

5) Ограничења, односно забране извођења одређених грађевинских радова, промене облика терена и коришћења земљишта у оквиру заштићене околине културног добра, као и промене намене појединих културних добара:

– промена облика терена дозвољава се само у функцији презентације археолошког налазишта и уз одговарајућу презентацију налаза;

– забрана изградње стамбених и помоћних објеката на археолошком налазишту;

– забрана сађења високе вегетације и пошумљавања простора;

– забрана вађења песка, шљунка, камена или земље и било која врста оштећења археолошког налазишта;

– забрана просипања, одлагања и привременог или трајног депоновања отпадних и штетних материја – хемијски агресивних, експлозивних, отровних и радиоактивних.

6) Уклањање грађевинског или другог објекта чије постојање угрожава заштиту или коришћење културног добра.

Утврђују се следеће мере заштите заштићене околине археолошког налазишта:

1) Ближи услови чувања, одржавања и коришћења културног добра:

– обезбедити приступ и омогућити коришћење античког наслеђа у културне, научне и едукативне сврхе;

2) Стручне и техничке мере заштите ради обезбеђења културног добра од пропадања, оштећења, уништења и крађе.

3) Начин обезбеђивања коришћења и доступности културног добра јавности.

4) Ограничења и забране у погледу располагања културним добром и његове употребе, у складу са законом.

5) Ограничења, односно забране извођења одређених грађевинских радова, промене облика терена и коришћења земљишта у оквиру заштићене околине **културног** добра, као и промене намене појединих културних добара:

– промена облика терена дозвољава се само у функцији презентације археолошког налазишта;

– забрана изградње стамбених и помоћних објеката;

– забрана сађења високе вегетације и пошумљавања простора;

– забрана вађења песка, шљунка, камена или земље;

– забрана просипања, одлагања и привременог или трајног депоновања отпадних и штетних материја – хемијски агресивних, експлозивних, отровних и радиоактивних.

6) Уклањање грађевинског или другог објекта чије постојање угрожава заштиту или коришћење културног добра.

8. Графички приказ основе археолошког налазишта и његове заштићене околине са објектима који се у њој налазе, са катастарским и земљишнокњижним подацима, у прилогу је ове одлуке и чини њен саставни део.

9. Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

Број

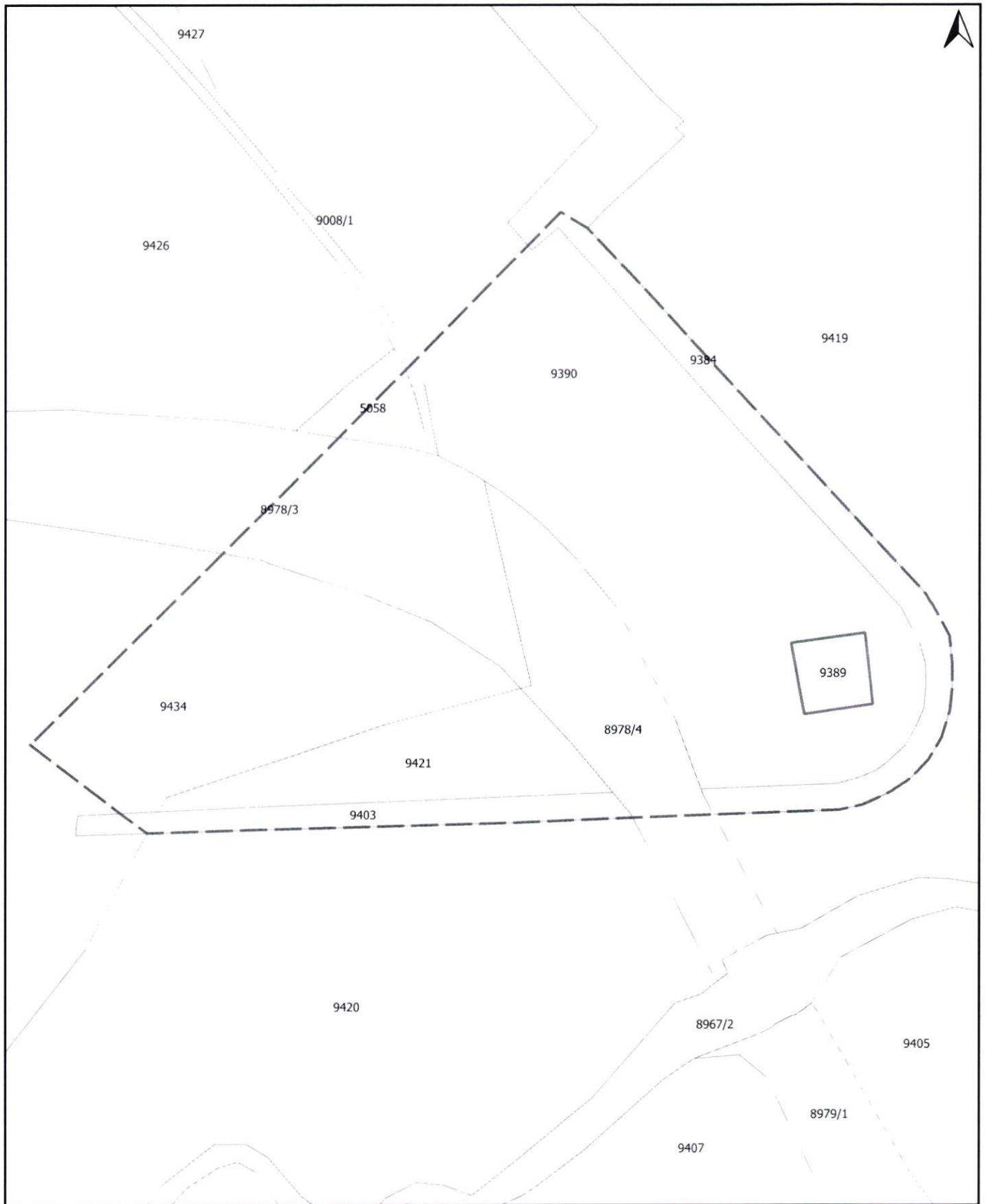
У Београду, 2024. године

НАРОДНА СКУПШТИНА

ПРЕДСЕДНИК

ГРАНИЦА АРХЕОЛОШКОГ НАЛАЗИШТА МОРА ВАГЕИ У МИХАЈЛОВЦУ (КО НЕГОТИН)

ГРАФИЧКИ ПРИКАЗ ОСНОВЕ АРХЕОЛОШКОГ НАЛАЗИШТА
И ЗАШТИЋЕНЕ ОКОЛИНЕ СА СВИМ ОБЈЕКТИМА КОЈИ СЕ У ЊОЈ НАЛАЗЕ

ЛЕГЕНДА

- ГРАНИЦА АРХЕОЛОШКОГ НАЛАЗИШТА
- - - - - ГРАНИЦА ЗАШТИЋЕНЕ ОКОЛИНЕ АРХЕОЛОШКОГ НАЛАЗИШТА

0 25 50 75 100 m

Образложење

I. Правни основ за доношење акта

Правни основ за доношење Одлуке садржан је у чл. 41, 42. и 48. став 1. Закона о културном наслеђу („Службени гласник РС”, број 129/21), којим је прописан садржај акта о утврђивању, обухват мера заштите које се утврђују, као и да Народна скупштина утврђује културна добра од изузетног значаја, и члану 8. став 1. Закона о Народној скупштини („Службени гласник РС”, број 9/10) којим је прописано да Народна скупштина доноси закон, буџет, завршни рачун, план развоја, просторни план, пословник, стратегију, декларацију, резолуцију, препоруку, одлуку, закључак и аутентично тумачење.

II. Разлози за доношење одлуке

Археолошко налазиште Мора Вагеи налази се у Михајловцу, на територији општине Неготин и заузима површину од 0,0367 ha. Касноантичко утврђење представља изузетан пример тетрапилона који је био доминантан тип утврђења у касној антици и припада типу мањих утврђења – осматрачница. Иако нема епиграфских или других писаних потврда који би били поуздан извор претпоставља се да је антички назив овог утврђења био Клевора (*Cleuora* односно *Clebora*). Посаду су чинили федерати, војници који су имали обавезу да бране област у којој су били насељени. Од 3. до почетка 5. века, са суседним утврђењима и осматрачницама, део је кључне линије за одбрану провинције Горње Мезије (*Moesia superior*), односно касноантичке Приобалне Дакије (*Dacia ripensis*) на граници Римског царства (*Limes*). Утврђење са насељем налазило се на главном магистралном путу (*via publica*), који је водио према Истоку и Малој Азији, како су то забележили касноантички картографски извори. Подигнуто је на средини деонице између већих насеља, Егете (Брза Паланка) и Аква (Прахово).

Археолошка истраживања у селу Михајловац, на обали Каменичког потока, спроведена су на локацијама где су били видљиви остаци римског утврђења, али и на обали Дунава, где су забележени праисторијски и антички налази. Микротопоним Мора Вагеи систематски је истраживан 1981. и 1982. године, због потребе изградње Хидроелектране Ђердап II и подизања нивоа Дунава у приобаљу. Истраживања су спровели сарадници Филозофског факултета у Београду, под руководством проф. др Александрине Цермановић–Кузмановић. Археолошким истраживањима било је обухваћено мање касноантичко утврђење са средишњом кулом на четири ступца (такозвани тетрапilon), са мањим бројем сонди отворених у његовој непосредној околини. Ово је вишеслојно налазиште са веома богатом стратиграфијом, садржи слојеве од раног римског периода, до позног средњег века, док су у околини налазишта, на Ушћу Каменичког потока, забележени и трагови живота у периоду неолита (старчевачки слој) и средњег и позног бронзаног доба.

Систематским истраживањем габарита касноантичког утврђења, регистровани су остаци најстарије фортификације чији су бедеми били паралелни са током Дунава.

Од утврђења су испитане трасе југоисточног и југозападног бедема, као и део рова (*vallum*) који га је опасавао. Претпостављене димензије утврђења су 15 x 15 m (225 m²), дебљине зидова око 1,0 m, док су димензије претпостављеног рова 24 x 24 m (576 m²), ширине 1,5 m. Куле утврђења нису регистроване, као ни грађевине унутар брањеног простора. Фортификација је датована у 1. век.

У потпуности је испитано мање касноантичко утврђење (3–4. век) са средишњом кулом на четири ступца (тетрапилон). Димензије бедема су 18,5 x 18,5 m, дебљина зидова 2 m, грађен је од притесаног камена и либажних слојева опеке, везаних малтером. Димензије унутрашње куле су 6 x 6 m коју чине четири масивна ступца, грађена у облику ћириличног слова „Г” (пилони). Ступци су зидани од тесаних блокова пешчара и нивелисани су опеком и малтером. Надземни делови куле били су грађени од дрвета, у висини два до три спрата. Откривени остаци утврђења са кулом су конзервисани и реконструисани у идеалној висини, и заштићени су уређеном обалоутврдом.

Најзначајнији и најинтензивнији период живота у Мора Вагеи везује се за крај 4. и почетак, односно средину 5. века. Простор осматрачнице највероватније насељавају федерати, сеоско становништво, које је имало специфичну самоодрживу привреду, које је имало истовремено обавезу одбране границе. Утврђење и насеље, које се налазило у окружењу, уништени су највероватније у пустошењима Западних Гота 378–380. године, с обзиром на слој паљевине који је регистрован приликом ископавања.

По свом облику и времену изградње најсличније је утврђењима подигнутим у његовој непосредној околини, у провинцији Приобалној Дакији (*Dacia ripensis*): у Борђеју, Михајловцу–Блато, Ушћу Слатинске реке, Љубичевцу, Рткову, Доњим Буторкама и Хајдучкој Воденици у Првој Мезији (*Moesia prima*). У питању су куле подигнуте на темељима на којима почивају четири ступца – пилона. Димензије брањеног простора ових утврђења су готово идентичне, крећу се између 18 x 18 m и 19,5 x 19,5 m, са бедемима дебљине 1,70–2,00 m. Куле су имале дрвену горњу конструкцију, од које су остали бројни комади клинова, кламфи, спојница, крововних тегула.

Документација о археолошком налазишту чува се у Републичком заводу за заштиту споменика културе под бројем 9-54/2021. од 30. јуна 2021. године.

III. Објашњење основних правних института и појединачних решења

Тачком 1. утврђује се Мора Вагеи у Михајловцу за непокретно културно добро – археолошко налазиште од изузетног значаја, и доносе се основни подаци о непокретном културном добру.

Тачком 2. наведени су опис изгледа и стања археолошког налазишта и појединих његових делова.

Тачком 3. наведене су границе археолошког налазишта и граница његове заштићене околине.

Тачком 4. наведени су подаци о власнику и држаоцу археолошког налазишта и заштићене околине археолошког налазишта.

Тачком 5. образложене су вредности и особености археолошког налазишта.

Тачком 6. утврђена је категорија археолошког налазишта.

Тачком 7. утврђују се мере заштите, намена и начин чувања, одржавања и коришћења археолошког налазишта, и његове заштићене околине.

Тачком 8. утврђен је саставни део ове одлуке.

Тачком 9. прописано је ступање на снагу ове одлуке.

IV. Процена финансијских средстава потребних за спровођење акта

За спровођење ове одлуке није потребно обезбедити средства у буџету Републике Србије.

ОБРАЗАЦ ИЗЈАВЕ О УСКЛАЂЕНОСТИ ПРОПИСА СА ПРОПИСИМА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

1. Овлашћени предлагач прописа: Влада Републике Србије

Обрађивач: Министарство културе

2. Назив прописа

Предлог Одлуке о утврђивању Мора Вагеи у Михајловцу за непокретно културно добро – археолошко налазиште од изузетног значаја

Draft of the Decision on the determination of Mora Vagei in Mihajlovac as an immovable cultural property - an archaeological site of exceptional importance

3. Усклађеност прописа с одредбама Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране, и Републике Србије са друге стране („Службени гласник РС”, број 83/08) (у даљем тексту: Споразум):

а) Одредба Споразума која се односи на нормативну садржину прописа, /

б) Прелазни рок за усклађивање законодавства према одредбама Споразума, /

в) Оцена испуњености обавезе које произлазе из наведене одредбе Споразума, /

г) Разлози за делимично испуњавање, односно неиспуњавање обавеза које произлазе из наведене одредбе Споразума, /

д) Веза са Националним програмом за усвајање правних тековина Европске уније.

4. Усклађеност прописа са прописима Европске уније:

а) Навођење одредби примарних извора права Европске уније и оцене усклађености са њима, /

б) Навођење секундарних извора права Европске уније и оцене усклађености са њима, /

в) Навођење осталих извора права Европске уније и усклађеност са њима, /

г) Разлози за делимичну усклађеност, односно неусклађеност, /

д) Рок у којем је предвиђено постизање потпуне усклађености прописа са прописима Европске уније. /

5. Уколико не постоје одговарајуће надлежности Европске уније у материји коју регулише пропис, и/или не постоје одговарајући секундарни извори права Европске уније са којима је потребно обезбедити усклађеност, потребно је образложити ту чињеницу. У овом случају, није потребно попуњавати Табелу усклађености прописа. Табелу усклађености није потребно попуњавати и уколико се домаћим прописом не врши пренос одредби секундарног извора права Европске уније већ се искључиво врши примена или спровођење неког захтева који произилази из одредбе секундарног извора права (нпр. Предлогом одлуке о изради стратешке процене утицаја биће спроведена обавеза из члана 4. Директиве 2001/42/ЕЗ, али се не врши и пренос те одредбе директиве). /

6. Да ли су претходно наведени извори права Европске уније преведени на српски језик? /

7. Да ли је пропис преведен на неки службени језик Европске уније? /

8. Сарадња са Европском унијом и учешће консултаната у изради прописа и њихово мишљење о усклађености. /